

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державної служби якості
освіти України
03.07.2024 № 01-10/209

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

за педагогічною технологією «Росток»,
початкова освіта,
другий цикл (3 – 4 класи)

Вступ

Освітня програма за педагогічною технологією «Росток», початкова освіта, другий цикл (3 – 4 класи) передбачає планування й організацію єдиного комплексу освітніх компонентів початкової освіти, визначених Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (із змінами).

Освітня програма містить:

- вступ;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати/продовжити навчання за програмою;
- загальний обсяг навчального навантаження;
- навчальний план (навчальні плани) з розподілом годин між освітніми галузями/предметами/інтегрованими курсами за роками навчання та циклами;
- перелік навчальних програм;
- форми організації освітнього процесу;
- види оцінювання та його інструментарій.

Основою педагогічної технології «Росток» (далі – технологія «Росток») є інтегративно-діяльнісний підхід до формування інноваційного мислення учня і вчителя.

Мета. Формування здібностей до саморозвитку та самореалізації особистості на засадах інтеграції, діяльнісного підходу до навчання і виховання.

Актуальність. Створення освітньої програми, яка орієнтована на

формування здібностей до:

- самоорганізації;
- самонавчання;
- саморозвитку.

Основні завдання технології «Росток»:

- підвищення рівня фізичного, психічного, морального, інтелектуального, духовного і творчого розвитку учнів у процесі організації активної освітньої діяльності на основі інтеграції;
- гуманізація і екологізація змісту, педагогічних технологій і методів навчання, реалізованих у науковому та навчально-методичному забезпеченні освітнього процесу.

Освітня програма за педагогічною технологією «Росток», початкова освіта, другий цикл (3 – 4 класи) (далі – Програма) передбачає застосування таких **принципів**:

- принцип *особистісного підходу до учня*, вчителя, батьків, що розкриває у кожній людині неповторну унікальну особистість, передбачає постійно підкреслювати її досягнення;
- принцип *системності освіти*: забезпечує цілісність освіти як єдиного взаємопов'язаного комплексу гуманітарних, природничих, технічних і суспільних наук;
- принцип *екологізації освіти*: полягає у формуванні уявлень учнів про взаємозв'язки процесів і явищ у природі, про її об'єктивну й універсальну цінність, місце людини у природі, як її невід'ємної частини;
- принцип *єдності національного та загальнолюдського в освіті*: допомагає запобігти збоченням і крайностям в освітньому процесі, опиратись у вихованні на загальнолюдські цінності, патріотизм, повазі до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій;
- принцип *пріоритету розвиваючого навчання та виховання*:

стверджує безпосередній вплив навчання, виховання на розвиток дитини та формування у неї нових здібностей, сприяє усвідомленню того, що розвиток компетентностей, які закладаються у зміст освіти – це не тільки мета, але і засіб розвитку сприйняття, мислення, пам'яті, емоцій, уваги, уяви особистості;

– принцип *пріоритету творчої діяльності*: обумовлює необхідність створення результативних технологій, методик навчання і виховання, побудованих на діяльнісному, творчому підході, які активізують пошукову активність і створюють максимальні умови для творчої діяльності учнів;

– принцип *додатковості*: передбачає, що методи і технології навчання утворюють єдиний освітній комплекс, який поєднує суспільно-гуманітарний, природничий, екологічний, художньо-естетичний аспекти навчання і виховання, що сприяє формуванню цілісної картини світу;

– принцип *інтеграції*: поєднує всі попередні принципи, що сприяють створенню цілісної освітньої системи, яка відображає глибокий взаємозв'язок гуманітарних, природничих, екологічних, загальнолюдських, національних, моральних аспектів розвитку, передбачає реалізацію багаторівневої інтеграції змісту, технологій та методів освіти під час реалізації технології «Росток».

Технологія «Росток» орієнтована на реалізацію принципу пріоритету розвиваючого навчання та виховання, що заснована на теорії діяльності та наукових основах творчої діяльності дитини.

Організація освітнього процесу за технологією «Росток» заснована на діяльнісному методі, що відображено у відповідній типології уроків.

Розвиваюче навчання є одним з важливих компонентів гуманізації освіти та передбачає рішучий поворот освіти до особистості учня, забезпечення максимально сприятливих умов для виявлення та розвитку здібностей на основі прийняття особистісних цілей і запитів. Результатом розвиваючого навчання є формування пошукової активності як необхідного компоненту освітньої діяльності. Відомо, що притаманна людині форма пошукової активності – це її духовність. А саме формування духовності людини і є основною метою гуманізації освіти.

У молодшому шкільному віці, на який розрахована технологія

«Росток», розвивальний характер освітньої діяльності пов'язаний з тим, що її зміст ґрунтується на теоретичних знаннях, що відповідають віковим особливостям учнів. Навчальна діяльність дитини будується від абстрактного до конкретного, від загального до часткового.

В основу Програми покладено **діяльнісний підхід**, який дає змогу організувати освітній процес шляхом впровадження різноманітної творчої діяльності учнів у межах кожного навчального предмета, які інтегруються в цілісну систему, де використовуються напрями розвивальної роботи. Учні отримують необхідні знання завдяки різноманітним способам активізації сприйняття об'єктів і явищ навколишнього світу: спостереження, дослідження, самостійний пошук інформації та інші види розумової діяльності. Варіативності мислення сприяють спеціально розроблені вправи та завдання на розвиток уяви та літературної творчості: складання невеличких казок та оповідань про навколишній світ, поетичні та інші вправи з розвитку мовлення, вправи з моделювання, конструювання об'єктів та явищ навколишнього світу, вправи та завдання на оволодіння навчальними вміннями.

Особливості технології «Росток», а також реалізації принципу інтеграції передусім виявляються в **інтегрованому курсі «Навколишній світ»**. Завдяки інтегрованому курсу «Навколишній світ» в учнів формується цілісна картина світу. Тематика занять розкриває перед учнем багатогранний, різноманітний і цілісний навколишній світ. Також вивчаються елементи живопису, ліплення, музики, драматизації, трудового навчання, що сприяють підвищенню пізнавальних інтересів учнів молодшого шкільного віку.

Основними концептуальними засадами технології «Росток» є такі напрями розвитку сучасної освіти **як гуманізація, екологізація й інтеграція освітнього процесу, його розвивальна орієнтація на основі діялісного та компетентнісного підходу.**

Зміст освітньої програми має потенціал для формування у здобувачів освіти таких **ключових компетентностей**:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано

пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних співвідношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючої важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування,

здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного освітнього середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Наскрізні вміння слугують підставою для інтеграції освітніх галузей.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації технології «Росток» використовуються **внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки**, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та наданню можливостей використання вмінь у нових ситуаціях.

Програма побудована на засадах діяльнісного та компетентнісного підходів, ідей інтегрованого навчання. Вектор діяльнісного підходу спрямований на організацію освітнього процесу, а компетентнісний – на досягнення певних результатів, формування компетентностей. Реалізація змісту освітньої програми з урахуванням особистісного, компетентнісного та діяльнісного підходів, ідей інтегрованого навчання є можливою на основі технологічного підходу, що включає систему дій учителя й учнів, спрямованих на досягнення наперед визначеної мети шляхом послідовного та неухильного виконання певних навчальних завдань в умовах оперативного зворотного зв'язку.

Відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти визначено очікувані результати навчання здобувачів освіти у рамках кожної галузі. Їх подано за змістовими лініями з обов'язковими результатами навчання другого циклу. Змістові лінії кожної освітньої галузі в межах другого циклу розкрито через розділ «Зміст навчання», який окреслює необхідний навчальний матеріал для формування конкретних очікуваних результатів навчання.

Враховуючи, що Програма ґрунтується на **компетентнісному та інтегративно-діяльнісному підходах**, матеріал розділу «Зміст навчання» опановується учнями у активній формі шляхом організації певної власної навчальної, пошукової діяльності, що не потребує простого запам'ятовування визначень термінів і понять. Передбачається активне формування знань, умінь, уявлень, компетенцій через різноманітні види діяльності: проектування, моделювання, конструювання, експериментальну та творчу діяльність, досвід власної практичної діяльності.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати навчання за цією освітньою програмою.

Розпочати навчання за Програмою можуть учні, які завершили навчання за освітньою програмою за педагогічною технологією «Росток», початкова освіта, перший цикл (1–2 класи) або за іншою освітньою програмою першого циклу початкової освіти. Для дітей з особливими потребами тривалість здобуття початкової освіти може бути подовжена.

Перелік та пропонований зміст освітніх галузей. Освітню програму укладено за освітніми галузями, передбаченими Державним стандартом початкової освіти:

Мовно-літературна, у тому числі: Українська мова та література (МОВ)
Іншомовна освіта (ІНО)

Математична (МАО)

Природнича (ПРО)

Технологічна (ТЕО)

Інформатична (ІФО)

Соціальна і здоров'язберезувальна (СЗО)

Громадянська та історична (ГІО)

Мистецька (МІО)

Фізкультурна (ФІО).

Загальний обсяг навчального навантаження

Назва освітньої галузі	Класи	Кількість годин на рік		
		3 кл.	4 кл.	Разом
<i>Інваріантний складник</i>				
Мовно-літературна		350	350	700
Математична		175	175	350
Навколишній світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, технологічна, здоров'язбережувальна галузі)		140	140	280
Інформатична		35	35	70
Мистецька		70	70	280
Фізкультурна*		105	105	140
Усього		875	875	1750
<i>Варіативний складник</i>				
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		35	35	70
Загальнорічна кількість навчальних годин		910	910	1820
Гранично допустиме тижневе/річне навчальне навантаження учня		23/805	23/805	/1610
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		910	910	1820

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Навчальний план початкової освіти для класів (груп) з українською мовою навчання

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень	
		3 клас	4 клас
Інваріантна частина			
Мовно-літературна (українська мова та література)	Українська мова Літературне читання	3/4	3/4
Мовно-літературна	Іноземна мова	3	3
Математична	Математика	5	5
Природнича	Навколишній світ	4	4
Громадянська та історична			
Соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна			
Мистецька	Мистецтво	2	2
Інформатична	Інформатика	1	1
Фізкультурна	Фізична культура*	3	3
Разом		22+3	22+3
Варіативна частина			
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1	1

Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня (за санітарними нормами)	23	23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	26	26

* Години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

Освітня програма містить **навчальний план** з розподілом годин між освітніми галузями / навчальними предметами / інтегрованими курсами за роками навчання. Навчальний план враховує специфіку технології «Росток».

Враховуючи різноманітність закладів освіти, які працюють за технологією «Росток», заклад складає навчальний план на основі запропонованого, що має конкретизувати особливості організації освітнього процесу.

**Перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів)
для реалізації кожної освітньої галузі**

Освітня галузь	Навчальний предмет /інтегрований курс	Навчальна програма	Лист ІМЗО
Мовно-літературна освітня галузь. Рідномовна освіта	Українська мова і літературне читання	Українська мова 3-4 клас	№ 22.1/12-Г-28 від 08.01.2020
Мовно-літературна освітня галузь. Іншомовна освіта	Англійська мова	Англійська мова 3-4 клас	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас
Математична освітня галузь	Математика	Математика 3-4 клас	№ 22.1/12-Г-28 від 08.01.2020
Природнична, громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна, технологічна,	Інтегрований курс «Навколишній світ»	Інтегрований курс «Навколишній світ 3-4 клас»	№ 22.1/12-Г-28 від 08.01.2020

мистецька освітні галузі			
Інформатична освітня галузь	Інформатика	Інформатика. 3-4 клас	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас
Мистецька освітня галузь	Інтегрований курс «Мистецтво»	Інтегрований курс «Мистецтво» 3-4 клас	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас
Фізкультурна освітня галузь	Фізична культура	Фізична культура 3-4 клас	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас

Рекомендовані форми організації освітнього процесу. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі. У процесі реалізації освітньої програми пропонується використовувати різноманітні форми організації освітнього процесу (урок, лабораторно-практичне заняття, практикум, факультатив, екскурсія, проектування, домашня самостійна робота, консультація, предметний гурток, майстерня, студія, олімпіада, конкурс та ін.), методи навчання (інтерактивні, дослідницькі, інформаційні методи, холістичні методи та ін.), технології вирішення винахідницьких завдань, моделювання, навчальні ігри, візуалізації, інсценізації, спостереження тощо.

Оцінювання результатів навчання учнів здійснюється на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження індивідуального розвитку учнів в освітньому процесі. Оцінювання спрямоване на пошук ефективних шляхів просування конкретного учня у навчанні, а визначення особистих результатів учнів не передбачає порівняння із досягненнями інших.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє стимулюванню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин і корекції у знаннях, уміннях, навичках.

Вимірювання результатів навчання здобувачів освіти відбувається шляхом **формульованого** оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти і хід опановування ними навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію особистості, а також **підсумкового** (тематичного та завершального) оцінювання, під час якого навчальні досягнення здобувачів освіти співвідносяться з очікуваними результатами навчання, визначеними цією освітньою програмою.

Формульоване оцінювання має на меті підтримати навчальний розвиток учнів; вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку дитини; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації освітньої програми й ухвалювати рішення щодо коригування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб здобувача освіти; мотивувати до прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, відсутність побоювання помилитися, переконання у власних можливостях і здібностях.

Формульоване оцінювання здійснюється через:

- педагогічне спостереження учителя за навчальною та іншими різновидами діяльності учнів;
- аналіз портфоліо учнівських робіт, попередніх освітніх досягнень учнів, результатів їхніх діагностичних робіт;
- самооцінювання та взаємооцінювання результатів діяльності учнів;
- оцінювання особистісного розвитку та соціалізації учнів їхніми батьками;
- застосування прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття та розуміння учнями навчального матеріалу.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення освітніх досягнень

здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Інструментарій оцінювання. У формувальному оцінюванні інструменти оцінювання (види робіт, критерії, шкали) розробляються як педагогом, так і учнями у співпраці з педагогом і застосовуються для оцінки робіт одне одного або власної роботи у різних формах (оцінювання вчителем, взаємооцінювання, самооцінювання) через спостереження, приклади учнівських робіт, портфоліо тощо. Формувальне оцінювання здійснюють педагоги, але взаємооцінювання та самооцінювання робить учнів також суб'єктами оцінювання.

Критерії оцінювання за предметами або освітніми галузями розробляють відповідно до загальних критеріїв оцінювання з урахуванням характеристик груп загальних результатів відповідної галузі.

Під час формувального оцінювання рекомендується використовувати вербальну оцінку, що характеризує процес навчання та досягнення учнів. Наприклад, можна застосовувати такі вербальні «шкали»:

- дворівнева: Так/Ні;
- трирівнева: Важко/Складно визначитися/Легко;
- чотирирівнева: Ніколи/Рідко/Майже завжди/Завжди або «має значні успіхи», «демонструє помітний прогрес», «досягає результату з допомогою вчителя», «ще потребує уваги і допомоги».

Для підсумкового оцінювання педагог розробляє матеріали (або використовує розроблені іншими авторами з дотриманням вимог академічної доброчесності) щодо інструментів оцінювання (різноманітні види робіт, критерії, шкали) для встановлення відповідності результатів навчання з результатами, визначеними Державним стандартом початкової освіти. За результатами опанування певної програмової теми / частини теми (якщо тема велика за обсягом) / кількох тем чи розділу протягом навчального року рекомендується проводити тематичні діагностувальні роботи.

Результат оцінювання особистісних надбань учня/учениці у 3-4 класах рекомендуємо виражати або вербальною оцінкою, або рівневою оцінкою за

вибором закладу загальної середньої освіти на підставі рішення його педагогічної ради. Рівень результату навчання учнів рекомендуємо визначати з урахуванням динаміки досягнень та позначати буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)». Вербальну і рівневу оцінки можуть виражати як усно, так і письмово. Оцінка має допомагати учню/учениці усвідомлювати власні успіхи і шляхи подолання утруднень.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, коригування та прогнозування їх розвитку можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень учнів на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» заклад освіти може розробити власну систему оцінювання результатів навчання учнів. За умови використання власної шкали оцінювання заклад має зазначити правила переведення результатів навчання відповідно до системи оцінювання, визначеної чинним законодавством.